

De statusaanduiding van Sovon en nog iets

D. Huitema

In 'Het Vogeljaar', nr. vier, 1985, snijdt de heer Van Wely een interessant 'probleem' aan, namelijk de statusaanduiding van enige Nederlandse broedvogels in Petersons Vogelgids. Daar deze aanduidingen gebaseerd zijn op de welbekende Sovonatlas die de meest recente landelijke aantalsschattingen bevat, richt zich hierop de kritiek van de heer Van Wely. Zijns inziens geeft de Sovonatlas wat de aantallen broedparen betreft vaak een veel te rooskleurig beeld. Kortom het Sovonwerk is niet zo betrouwbaar. Nu weet ik zeker niet hoe de vogelstand in ons land zich ontwikkelt (dat kan één persoon ook nooit allemaal bijhouden), maar toch heb ik bij bestudering van de atlas meermalen het idee gehad dat de aantallen broedparen eerder onder dan overschat werden.

Voordat ik nu een voorbeeld geef moet ik kwijt dat de aantallen en de samenstelling van de vogelbevolking per streek uiteraard verschillen. In de streek waar ik woon, het Zuidelijk Westerkwartier van Groningen, zijn weidevogels relatief talrijk evenals die soorten die graag in houtsingels broeden. Bossoorten zijn hier schaars of ontbreken. De heer Van Wely baseert zijn opmerkingen op vierentwintig jaar vogelonderzoek 'door heel Nederland'. Maar kun je op grond daarvan geldige uitspraken doen over de aantallen broedparen en hun voor- of achteruitgang? Daarvoor is toch een legertje goede waarnemers nodig? Als de heer Van Wely het Paapje de minst gewone vindt van het trio Tapuit, Roodborsttapuit en Paapje, betekent dat volgens mij dat hij weinig in Drenthe heeft geïnventariseerd. 'Vogels van Drenthe' (Assen, 1982) vermeldt voor het Paapje minimaal 700 broedparen. Ondanks het feit dat de soort ook daar achteruitgaat, is ze nog een broedvogel van de categorie 'vrij talrijk'. De heer Van Wely zou eens in het Hunzedal bij Gasselte, de beekdalen bij Zweeloo of het hoogveen bij Zwartemeer moeten gaan rondkijken. De Sovonatlas schat het aantal broedende Paapjes op 1000 à 1100 paren. Buiten Drenthe dus hoogstens 400 paar. Ik kan dit geen onverantwoord hoge schatting vinden.

Wat de Gekraagde Roodstaart betreft: naar mijn mening is de tekst bij deze soort in de atlas voorzichtig en genuanceerd en ik vind dit een kenmerk van de atlas: teksten die regionale verschillen aangeven, historische gegevens vermelden en vervolgens een aantalschatting geven op basis van omvangrijk onderzoek. Een Gekraagde Roodstaart wordt dan in de vogelgids zeer talrijk genoemd, evenals de Boerenzwaluw. Hoewel de atlas duidelijk de aantalsverschillen weergeeft (50 à 60.000 paren van de Gekraagde Roodstaart, 150.000 van de Boerenzwaluw), worden het in de Petersons vogelgids allebei 'zeer talrijke' broedvogels. Dit lijkt mij een terechte statusaanduiding.

Ik zou trouwens wat voorzichtiger met het begrip 'cultuurvolger' willen omspringen dan de

heer Van Wely in zijn artikel doet. Ik dacht dat cultuurvolgers als Patrijs en Gierzwaluw het in Nederland daarvoor moeillijk genoeg hebben. Cultuurvolgers worden zeldzaam als 'hun' cultuur zeldzaam wordt: toen de vroeger algemene blauwgraslandcultuur verdween werd de Kwartelkoning zeldzaam. Hoe zou het die doodgewone Boerenzwaluw vergaan als zijn geliefde boerenschuren en -stallen onverhoopt uit ons landschap mochten verdwijnen? Ook soorten als Tapuit en Korhoen hebben in het nog vrij recente verleden van cultuurmaatregelen geprofiteerd: de Tapuit van een te intensief gebruik van heidevelden (overbeweiding door schapen), die kale plekken deed ontstaan, het Korhoen voer aanvankelijk wel bij de kleinschalige ontginningen, die een mozaïek van hei en kruidenrijk boerenland deden ontstaan.

Nu wil ik met mijn betoog niet de indruk wekken dat het wat mij betreft met de vogelstand in ons land wel goed zit, maar het verhaal van de heer Van Wely is mij wat te ongenueanceerd. Als hij schrijft dat het landschap aftakelt, heeft hij grotendeels gelijk, maar dit proces heeft lang niet overal in even sterke mate plaatsgevonden.

Er zijn ook positieve ontwikkelingen te melden zoals de gestage toename van ons bosareaal, het ontstaan van de Oostvaardersplassen en het Lauwersmeergebied. In de laatste twee gebieden vinden moeras- en wtervogels compensatie voor verliezen elders. Ten slotte mag niet vergeten worden dat de natuurbescherming in dit land grote resultaten heeft geboekt. De onlangs verschenen zesde editie van het handboek van 'Natuurmonumenten' (1985), getuigt hiervan. In het blad van de Vereniging 'Natuurbehoud' wordt, naar aanleiding van het verschijnen van de nieuwe uitgave, onder andere gememoreerd dat er in 1949 359 ha staatsnatuurreserveaat bestond. Nu beslaan deze reservaten in totaal zo'n 50.000 ha. Het moet toch mogelijk zijn met behulp van deze en andere reservaten, een groot deel van het bestand van onze kritische vogelsoorten te behouden.

■ D. Huitema, Wendtsteinweg 74, 9363 AR Marum.